

ראשי תנועות „השינוי“ מסבירים מדוע הקימו תנועה פוליטית חדשה. מי הם האנשים המרכיבים אותה. ומה הם מקווים להשיג באמצעותה

לא די במחאה -

צריכים להתארגן

● כשאתם מדברים על שינוי השיטה — רמה אתם מתכוונים בעצם?

שפירא: שינוי השיטה שלנו. של השיטה, המדינה. יש כאן כמה אלמנטים מרכזיים. ההתערבות של הפוליטיקאים במערכת הכלכלית, היא המאפיין הבולט ביותר. אין אף מדינה לא־קומוניסטית אחת בעולם שהתערבות בה היא בליכך גדולה — והשליטה היא לשם שילטון. כלומר, משתמשים במשאבים הכלכליים כמכשיר לשילטון. זה הגורם היציב. כך היה לפני הקמת המדינה, ולא השתנה. על זה בנויים המנגנונים, על זה בנויות הקואליציות, על זה בנויה מערכת השיטה כולה.

● האם אתה דוגל באיחוד הערבות המדינה בתהליכי־משק — או שאתה פוסל רק את היערים של ההתערבות?

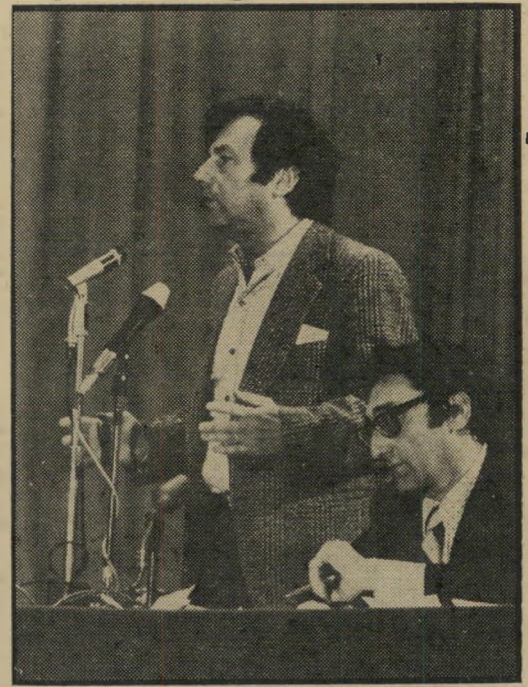
שפירא: אני פוסל את השיטות ואת היעדים, מפני שהשיטות אומרות בעצם שאתה לא מוסר דין וחשבון, שאתה לא עובד לפי קריטריונים עיניים או חברתיים

האם לגבי תמונת החברה וכדללתה כשד"ר עצמה, יש הסכמה בין יוזמי התנועה שלכם? כלומר, האם יש דתונעתכם השקפה סוציאלית מאוחרת?

יוכטמן: את אותה השקפת־עולם לה אנו מסכימים הבענו בניסוח עקרונות, המהווים בסיס משותף לכל מי שמוכן להצטרף לתנועה. העקרונות הם מאד כלליים — אך נותנים תמונה. יש שמונה עקרונות המנוסחים בצורה כללית מאוד. כך שהתירגום שלהם להחלטות פוליטיות ספציפיות וטהורות עדיין פתוח, ואנחנו עדיין איננו גוף שקיבל החלטות.

אנחנו גקיים כנסיסוד, אחרי שנגיע למיספר מסויים של אנשים שאנו מקווים לגייס. אנשים אלה הם שיבחרו — כמו כל גוף דמוקרטי — את מוסדות התנועה. התנועה תחליט אז!

● האם אדם בעל השקפת־עולם סוציאליסית, יש לו מקום בתנועה שלכם?

רובינשטיין מנהיגות

יוכטמן: כן, כמובן. השאלה היא, כמובן, על איזה סוציאליזם אתה מדבר. אם אתה מדבר על סוציאליזם שבו הממשלה מתערבת התערבות סטאלית — סוציאליזם סטאליתי — אז אני חושב שלא. אבל אם אתה מדבר על סוציאליזם דמוקרטי, אז השאלה היא כיצד אתה מגדיר אותו. אני, למשל, מגדיר את עצמי כסוציאליסט — ואני מרגיש את דרכי טוב מאד בתנועה. יהיה אצלנו מקום גם לליברלים וגם לסוציאליסטים דמוקרטיים.

● נעבור עתה לנושא הביטחוני־דאומי. אתם מדברים על פשרה טריטוריאלית. זה מוציא מכלל אפשרות את אנשי ארץ־ישראל השלמה האדוקים. אך האם זה מוציא גם את אנשי רפ"י, למשל? האם יכולים האנשים כי חלק מהרכיבי של מיפגות־העבודה, המדברים על פשרה טריטוריאלית, למצוא עצמם אצלכם? **יוכטמן:** אנחנו משוכנעים שחייבת להיות פשרה

טריטוריאלית בכל שלוש החזיתות: גם חזית סיני, גם חזית הגולן, וגם חזית ארץ־ישראל המערבית. אם אנשי רפ"י מוכנים לגבי העיקרון שגם לגבי ארץ־ישראל המערבית נדגול בעיקרון הזה — הם יכולים למצוא את מקומם אצלנו. יצחק נבון, למשל, אולי כן מוכן לפשרות. לעומת זאת, למשל, גד יעקובי אולי לא. אבל באמת אין להם משהו מוגדר.

● מתעוררת השאלה אם ההגדרה הזאת אינה באמת בליכך רחבה, שחוק מאנשי חירות וכולון המר, יכול להפנים לה כז' אחד, כל זמן שאינה מיתרגמת למדיניות מעשית.

יוכטמן: לפי הסקרים שערכתי על חלק מהציבור הישראלי — אני חושש שאתה אופטימי. חלק גדול מהציבור לא מוכן ללכת על זה!

● נאמר, מחר אתם הולכים לכנסת ותציטרכו לקבוע עמדות על יישום העיקרון הזה, שהוא כללי מאוד. וברגע שתהיו תנועה פוליטית, הרי תהיו חייבים להביע דיעות, ותעמודנה על סף־החיים בכנסת הכרעות. האם אתם חושבים שההגדרה בליכך כוללת מאפשרת לכם בכלל נקיטת עמדות?

שפירא: אין לנו מיסטיקה. אנו פרגמטיים לגבי כל שטח כבוש. שזהו חלק מהמחלוקת היום. אנו רוצים להבטיח את שלומה וביטחונה של המדינה. צריך לנהל משאומתן. צריך להגיע לפשרות. בוודאי שאנחנו נצטרך — ככל שנתגבש כתנועה — גם לגבש את העקרונות, כולל מדיניות חוץ וביטחון. העיקרון הזה נראה לנו כעיקרון כללי ראשון. היו הרבה אנשים שנתנו ממנו, רצו שנוציא אותו. אמרתי: לא! זה חלק מכל העניין. ואנחנו עוד לא הולכים לכנסת — זה רחוק מאד.

שפירא: ההגדרה שלנו אינה בליכך „יונית“ והסיכון קיים. אך צריך לזכור שאנחנו במצב נזיל מאד. בין שתי המלחמות היתה לי השקפה מאד ברורה. כיום, אינני יודע אם אני יכול להגדיר את עצמי בדיוק, ואם כולנו יכולים להגדיר את עצמנו. אך כשנצטרך להתייחס להתיפתחויות, נצטרך גם לגבש את עצמנו.

● השאלה היא אם אתם לא מכניסים למיסגרת בליכך כוללת אלמנטים, שמחר לא תוכלו לחיות אתם כמיסגרת אחת. עדידי כן שאתם קובעים הגדרה שהיא הרבה מעבר לזו בה אליאב, למשל, בהגדרה זו אפשר לבדול כימקט את כל המפד"ל, ורוב המערך. זה לא מאפיין אתכם כתנועה „יונית“. זה עדיין בין היונים — לבין המרכז. האם זה לא יפריע לכם מחר — כאשר תצטרכו לקבוע עמדות?

● לגבי מהותו של הגוף שאתם מתכוונים להקים — האם הוא בא לתקן סידרי־שילטון, מהות הפעולה של הממשל בארץ, או האם הוא בא עם הצעות פוליטיות וחברתיות לגבי המדיניות שהמדינה צריכה לנהוג בה? אין אלה שני דברים זהים. אם זה הדבר הראשון — הרי זוהי תנועה־מחאה קונפטרקטבית כוללת, ויש לה יעד מרכזי אחד בלבד: לתקן סידרי־שילטון. הדבר השני — תנועה פוליטית, המציגה עמדות. איזה דגם עומד לנגד עיניכם.

יוכטמן: בשלב זה הדבר פתוח וישנן כל האפשרויות. אם כי נראה לי שהנטייה היא יותר לכיוון השני מאשר לדאשון. כלומר, אם היינו מסתפקים כתנועה ביקורתית או מחאתית, היינו מטפלים בה בצורה שונה מאשר כשנו יכולנו להצטרף לכל אחת מתנועות־המחאה היום, אשר

כאשר קמה תנועה „שינוי“, לפני חודש, נתפרסם בעיקר ד"ר אמנון רובינשטיין כמנהיגה. ארלם חקבוצה היתה רחבה יותר. שניים מחבריה השיבו השבוע על שאלות „העולם הזה“: „ד"ר אפריים (אפי) יוכטמן, 38, צבר יליד תל־אביב, נשוי + 2, מרצה לפסיכולוגיה חברתית; ופרופסור יונתן שפירא, 44, רווק, מרצה לסוציולוגיה פוליטית, שסיים זה־עתה ספר על מפא"י בשנות ה־20 וה־30. כמו אמנון רובינשטיין, שני כים השניים לסגל אוניברסיטת תל־אביב.

כלשהם. אתה שולט בכלכלה לשם שילטון. אתה משתמש במערכת הכלכלית להמשך השליטה. זה בא לידי ביטוי בשטחים שונים — שילטון החוק לא מופעל על המערכת הזאת. מערכת היחסים בין הפוליטיקאים לבין המערכת הכלכלית היא במידה רבה מחוץ לשילטון החוק, מחוץ לתקציב. יש פה הרבה מאד שיטות ומכניזמים שאפשרו להם להשתמש בזה כבמכשיר־שליטה. אני חושב שיש מטרות לאומיות שצריך להחליט עליהן, שבהחלט דורשות התערבות. ובוודאי היום! אין היום מדינה קפיטליסטית שאינה מתערבת במערכת הכלכלית למילוי צרכים מסויים. בכל המדינות שאני מכיר במערב אירופה, זה בהחלט יעד — וגדלה התערבותה של הממשלה. אצלנו היתה התערבות גדולה מאד עוד לפני קום המדינה, והיא בעצם עדיין גדלה.

● אתם מתנגדים לשיטה שבה מיפגות מהוות גם גורמים כלכליים. זאת אומרת שאפי שר, בתואוריה, לשער מישטר שיש בו התערבות רבה מאד של הממשל בתהליכי־המשק, אך שיעשה לפי קריטריונים שיהיו ממזכתיים, וייקבעו בתהליך דמוקרטי, וזה מתוך אינטרסים מיפגותיים.